

XHIN IDDOQQ IL-QANPIENA

Is-skiet jimla r-ruħ bil-ferħ u bil-faraġ, u jsaħħaħ l-għieruq tal-ħsieb. Is-skiet, bħal kieku xbejba ħiemda li fuq wiċċha jinfirex id-dawl tas-sliem, jiġbdek u jsaħħrek, u int tibda tħobbu dak is-skiet għax fih hemm qawwa li tolqot il-qalb, tidhol fiha u thenniha. Qatt ma nħossni f'sikti ħilief meta nkun waħdi. Qalb is-socjetà—dik l-imsejtna għaqda ta' nies li tidħak u ma tafx il-ghala—jien inħossni bħal ħuta maqbuda u mitfugħa qalb ħafna oħrajn, go ġewlaq wieħed. Is-socjetà għandha qalbha taż-żonqor: waqtiet tisma' l-għajta maħnuqa ta' xi ħadd li qed ibati u wrajha sew tidwi tifqigħa dak mimli ta' l-ieħor ferħan bil-ħsara ta' sieħbu. Din hi s-socjetà. U għalhekk jien dejjem inħoss fija dik il-ħajra li ngħix fis-skiet u fid-dlam sabiex la nisma' u l-anqas nara. Hbieb tiegħi ħadd, ħilief it-trespisa ferriħa ta' għasfur li qed juri sengħietu fil-ghana lill-għasfura mgeddsa fil-bejta, jew it-tineqmiqa mbażżgħa ta' xi ħarufa fes-suda li tilfet lil sidha.

L-hena tiegħi l-ġiri qalb l-għelieqi, mitluf f'dak is-skiet ta' qabar, meta l-lejl jitfa' l-istar iswed tiegħu biex jaħbi l-ghomma ta' xi wħud li jridu jidhru ferħana. Wara jum tħambiq quddiem għadd ta' tfał li jaqbez l-erbghin, kollha jħarsu lejku u ftit jifħmu, magħluq bejn l-erba' hitan ta kamra mgħammra minn xifer sa xifer, kuljum, tista' tgħid, tiġini x-xewqa li jfittex jaħal il-ħin li nitbiegħied minn dak il għagħa u l-ħsejjes. Inkun fuq ix-xwiek sa jdokku l-erbgha. Il-qanpiena, ħabiba tiegħi, ma ddumx ma ssemmagħni leħenħa, rqi u werzieqi, u dak il-leħen lili jogħgobni għax iħabbarli l-ftuħ ta' jum ieħor. Għax, biex tkunu tafuħ, il-jum tiegħi ma jibdiex fil-ghodu kmieni meta l-għajjat tas-sriedaq, waħda wara l-oħra, jidwu u donnhom ma għandhomx tmiem. Le. Izda fil-għaxija meta l-ħajja go l-ibliet tkun qed torqod u fl-irħula tkun raqdet għal kollox. Il-qanpiena tafhom sewwa x-xewqiet tiegħi u (bejnietna) jien ma nist-mellx nagħtiha dik il-ħarsa ħelwa u tħissima ħafifa jien-u-ħiereġ il-bieb tal-iskola.

L-erbgha: il-ħin tal-mistrieħ. Ngħaġġel għall-karrozza, nil-maħħa mill-bogħod u niġri biex nilħaqha. Drawwa tiegħi nfit-tex fil-karrozza rokna waħdi, fejn niista' noqgħod bla ma xxe-kilni u-nies bid-dawrien 'l hemm u 'l hawn ta' ġisimħa, jew bid-duħħan tas-sigarretti li jħalli rieħtu fuqi. Izda jien għandi l-għelieħ tiegħi li nixtieq noqgħod waħdi. L-ewwelnett biex noqgħod inmaħħaħ sa kemm ma tafx kif joħroġ il-ħsieb ta' xi

biċċa pożżija. It-tieni, meta l-Musa hielwa ma ttinix, noqgħod miġbur f'sikti, nħares lejn l-uċuh ta' quddiemi, uċuh imqita, oħrajn dahkana, oħrajn bla ħajja.

Darba, joqgħod bil-qiegħda hdejjja raġel, tagħtih fuq l-erb-ghin, u mill-bixra ta' wiċċu kont tgħid "Dan q'ed igħix ħajja ta' dieqa." Għall-anqas dan li għidt jien ma' l-ewwel daqqa ta' għajn li tajtu. Harist, harist u harist. Ma nkunx qed ngħaġ-ġibha jekk ngħid: Kiltu bil-ħars. Jew għax għaraf li jien qed inħares fitt lejħ, jew għax ried juri għommtu miegħi, dar lejja u b'leħen ta' swied-il-qalb beda:

—Għadek żaġħżuġħ.... hekk sewwa!.. u l-ħajja ma tafx xin hi.... Il-ħajja!.. Il-ħajja!!...

Waqqaft għajnejja fuqu, u għidt f'qalbi: Dan qed jitlef. Imma ma kienx hekk. Hu issokta: Tistagħġeb? Tħiseb jewilla li qed jaġħitini? Le! Le!! Imma l-ħajja ħaqritni....

Dak il-ħin tieqaf il-karrozza, u titla' xbejba twila u mißtufħa. Warajħa jitla' żaġħżuġħ ħaddejħ bojod karti, għajnejħ żgħar żgħar, liebes sabiħ, b'kappell ġdid, u minn taħt il-kappell ħiereġ għal fuq moħħu, xaġħar iswed u mħabbel. Kien aktar iż-żagħżuġħ li laqatni milli x-xebba. Għax jien għandi ġibda aktar li nistudja l-karattru differenti ta' dak u ta' l-ieħor, milli noqgħod nintilef wara l-ġmiel u l-ħajr ta' dik u ta' l-oħra.

Rajt joqgħod bil-qiegħda hdejn dik li fi ħsiebi kienet xebba. Smajħa tkellmu minn taħt. Hu qabad jidħak. ħares madwaru, u mbagħad dahiak. Tefa' l-ħarsa 'l barra mill-karrozza, u reġa' dahiak. Dawwar għajnejħ, donnhom żewġ żib-ġiet, lejja, u ergajt mill-ġdid rajt dak il-ħalq daqsieħ jicċarrat, u mill-ġdid smajt id-dahiak vojta. Wieħed li kien fejni qal: *Dak miġnun!*

U, sewwa jgħidu, għall-imġienen ma tridx tieħu. Dak dahiak bija f'wiċċi. ħaddieħor kien uko:l qed jidħak bija, u ma ndunajtx. Dik ix-xbejba li kienet telgħet, jien ħsiebħa għandħa xi għoxrin. Mara moġħla hawn, wiċċħa qamħet il-lewn, xuftejħa ħomor qrolla qishom warda moġħtija l-ħajja mid-daqqa ta' pinzell ta' pittur, għajnejħa jibbru bil-ħarsa—nar li żziġġ u titbissem. Dik il-ħalja ta' xebba għall-ewwel ma kienetx laqtitni. Imma meta ħarist lejħa għal darba, tnejn, tlieta rajt li ma kienetx ta' min jaġħitħa l-ġenb, u meta smajħa tit-kellem, għidt: *kemm hi dħulija*. Kliem bejnietna, bejnietna, bdejt inħoss qalbi teħla għaliħa. ħarist lejħa bi tbissima, lejn dik is-sura ta' ġisem miħni sabiħ, jixħed il-ħena tas-saħħa, lejn dak ix-xaġħar tad-deheb niezel sfiq qisu l-mewġ lubien fuq spallejħa wesgħin, ħassejtni ningħibed lejħa bis-sħiħ u nħobbħa b'imħabba siekta. Iżda f'daqqa waħida bħal seħer ta' qawwa

darabni f'ruhi. Dik ix-xbejba kont nafha. Hi kienet it-tfajla magħżula biex tkun l-imħabba ta' ħabib tiegħi (kif darba qalli hu) meta kien għad għandu għoxrin: hi kienet sentejn akbar minnu. Illum huwa sikwit jiftaħar miegħi bis-saħħa li f'fadallu għalkemm qabizhom l-erbgħin. Għidt bejni u bejn ruħi, *dinja qarrieqa*. Imma xi trid tagħmel. Nimxu maż-żmien!

Inzilt mill-karrozza, heffift il-pass għad-dar, għamilt f'radda ta' salib bosta xogħlijiet, u mbagħad ma' nżul ix-xemx, tlaqt il-barra għas-skiet, qalb il-għelieqi, tul il-mogħdijiet imħarbta u inserrpa.

Hadd miegħi. Waħdi. jien u hsebijieti. Imxejt taħt sema diefi, bl-aħħar dija tax-xemx li niżlet tħammar u tħeggeġ ix-xefaġ. L-egħlieqi kienu mimlija ħajja bis-silla tħaddar b'xi warda ħamra taqta' 'l hinn u' l hawn, u l-furrajna maħruka tit-niehed maż-żiffa sierda li tħossha diehla fik u treżżahlek ġismek. Dak il-ħin ġibt quddiem għajnejna l-qabza li tgliaddi minn belt għal raħal. Fil-belt il-ħajja tixbah lil tifel imqareb li jħarbatlek dar shiħa bl-għajjat, bil-ġiri, u bil-ġlied tiegħu u, fir-raħal, għandha minn tifla ckejkna u ħelwa mistrieħa fuq il-ħaxix aħdar u l-ward bellusi tal-ġonna.

Tidhol fil-belt u tħoss rasek iddur bik għax il-hsejjes ma jaqtgħu xejn, qatt, u mkien. Krarez għaddejjin minn fejnek b'saħħithom, u warajhom iħallu hsejjes li jtarrxuk. It-tvenvin tal-frosti jceqceq fuq dahar iż-żwiemel li jlebbtu mad-daqqa. Tħossok barra minn sessik. Imbagħad jekk inti tħares minn x'imkien fil-ġħoli lejn din il-belt ta' ħajja, tara bħal xmajjar ta' nies għaddejja minn kull triq sa jaqgħu lkoll ġo misraħ wieħed. Imma x'hemm miktub fuq wiċċhom bil-pinna tal-ferħ jew l-ġħali, bans ma tarahx. Ma tafx kemm żgħiażgħi biex jidhru f'dawk l-inħawi lebsin suret-in-nies, baqgħu lura fl-ikel, u issa qegħdin hemm, jidħku, ilabalbu, jitbahardu, b'libsa ġdida fuqhom imma b'zaqqhom battala. U kemm xbejbiet, wiċċhom taħsbu l-wiċċ ta' ħawħa li ħareġ minn idejn Bottiċelli u kemm nisa mimlija minn dawk li kien iħobb Tiżjanu, jekk int jirnex-xilek tarahom kif jisbħu, għajnejhom imcajprin u ħuġbejhom imqabbza 'l barra, ma tagħrafhomx minn imwiet daqs kemm ħaddejhom ikunu sofor u midbiela. U, mbarra dan, kemm irġiel li jzommuha u ma jħalluha ħelwa lil hadd, meta jidħlu d-dar isiru qishom ħrief u ma jgħidux le għal kull ma tgħid, tajjeb jew ħażin, il-mara tagħhom. Tgħid jibzgħu minn xi ħaġa? Min jaf!? Iżda, b'dana kollu, mhux għax il-belt ma fihix x'jiġbdek, imma trid taraha filgħodu kmieni meta t-triqat ikunu għadhom battala, jew filgħaxija nett meta kollox ikun midfun fi dlam ċappa u kulħadd rieqed. Filgħodu

kmieni u filghaxija fid-dlam, il-belt tiehu ftit mis-seher li jhenni u jsebbah ir-rahal. U ghalhekk lili f'dawk il-hinijiet biss l-aktar li toghgobni. Is-skiet f'dawk il-hinijiet isaltan kullimkien, fil-hwienet li dalwaqt jintlew bil-ghaghia ta' bejjiegħa u xerrejja, u fit-triqat fejn ix-xoghhol bla heda tistenna li jibda minn hin għall-ieħor.

Ir-rahal mhux hekk. Fih, kull waqt, issib is-skiet— is-skiet, l-akbar habib ta' zghoziti li fih jien insib milja ta' ferħ li sserrah mohħi mit-toqol ta' hsebijiet imniggsa u jfarrag qalbi meta, mnikket, nibki nithassar din id-dinja mignuna. Hbieb hadd ghax hekk jaqbel. Jaqbel ghax sa minn dejjem in-nies qatt ma fteħmet, u dak li jien nara abjad, haddieħor jarah iswed. Niġu biex inqabblu fehmitna u nsibu li l-wahida qieghda l-Lvant, l-oħra l-Punent. Hu jrid jiehu tiegħu minn fuq, jien tiegħi. U hekk qatt ma naslu. Il-hbieb tiegħi huma biss il-fewgiet kiesħa li jitlegħbu ma' xaghri, u bħal donnhom ihadd-nuni b'dawk dirghajhom rotob u melsin, jew l-ilħna fiddiena tal-qniepen li jaslu mil-boghod kemm kemm jinstemgħu, jew il-friegħi għerja tas-siġar donnhom is-swaba twal ta' ġorf li jrid jaqbad u jhaddan miegħu z-ziffa li għaddejja, jew inkella, xi drabi, l-ghanja fuqana ta' bint il-ghalqa li mixħuta hada l-bagħal, qieghda tghannilu dak li baqbaq f'qalbha u għamel minn ruħha rsira fħin qawwi ta' mħabba ghajjura.

Is-skiet fih il-hlewwa li ma ggarrabhiex, anqas f'elf sena jekk tibqa magħluq go l-belt, u tghum go dak il-baħar-nies sa jgharrqek u jidfnek taħtu.

Fis-Skiet hemm il-ghanja ta' mħabba zagħzughā,
 Fis-Skiet hemm il-qawwa li tirbah kull qalb,
 U tferrah, u timla bil-hlewwa, u ddawwal
 Il-hsieb illi jixgħiel bil-hegga tat-talb.

Min qatt ma sab ruħu wahdu, bgħid mid-dieq tal-ibliet, fi skiet li jdawwrek minn kullimkien bħall-baħar qieghed, u qalb ir-raba' mgħargħar bid-dawl ta' qamar shih, mhux la kemm jifhem dak li hemm mohbi bejn dawn il-versi Niket? Imħabba? Ferħ? Dawn il-versi jigbru kollox. Jien hassejthom u ktibthom meta, f'siegha qalila ta' dwejjaq kbar, irhejt warajja l-imħabbiet imdardra li kienu jtaqqlu hsebijiet, war-rabt mill-midħla tiegħi il-hbiberija ta' tfajliet fiergħa, u grejt bħal għasfur li jrid jaħrab minn min qieghed jissajjah biex jaqbd u l-barra, fis-skiet, qalb il-ghelieqi. Il-lejl kien sabih, bħalma sabih kien is-sema, il-qamar, u l-kwiekeb. Il-hsieb issaffa f'daqqa mit-tbajja ta' mħabba belha li, fil-belt, kienet qed tikber u tixxettel fija. Il-hsieb tiegħi sar, biex ingħid

hekk, biċċa minn dik in-natura tal-ghageb li kienet tinfirex quddiemu. Qalbi bdiet tfoobb. Dak is-sema, dik il-medda raba, dik il-ħarġa sigar, dak is-skiet, dawk id-dellijiet ħiemda ta' hitan mifruxa mal-art, biddlu mħabbti bħal lejl minn nhar. Minn dak inhar 'il hawn jien insejt għal kollox l-inħabbiet li jassru qalbi. F'lokhom bdejt inħoss ir-rebħa ta' mħabba lejn kull fejn hemm il-paċi u l-ħiemda.

Bdejt kuljum, wara li naqdi dmiri fl-iskola, u wara li x-xemx, niezla fix-xefaq, tkun qajla tidher, naqbad it-triq li sserrep, nilwi għal mogħdijiet oħra, nikser issa fuq din l-id issa fuq l-oħra, sa nitbiegħed biċċa sewwa mill-belt: inħalli warajja dak li d-dehen tal-bniedem għaraf isawwar, jibni u jħott biex nitħabbeb ma' dak li Alla xerred u qassam fl-univers.

Kuljum, meta jkunu q'ed joqorbu l-erbgħa, nistenna b'qalb xewqana dak il-leħen irqiq u werzieqi tal-qanpiena ċkejna. Il-qanpiena, minn tagħna kemm tridha, ma ddumx wisq ma twiegeb ix-xewqiet tiegħi. Min jista' jfisser xi nħoss jien f'dak il-ħin? TIKK—TIKKK—TIKKKK—TIKKKKK! U ma tkunx għadha spicċat dak l-aħħar *tikk* tagħha meta jien, b'moħħi mistrieħi u qalbi ferħana, inkun niezlel imghagħgel il-ghatba tal-bieb.